
Historie katedry plaveckých sportů

- 1)1953 – založení **Institutu pro tělesnou výchovu a sport**,
- 2)1958 – po sloučení ITVS a tří kateder tělesné výchovy Vysoké školy pedagogické ITVS samostatná fakulta Vysoké školy pedagogické
- 3)1959 – včlenění ITVS mezi fakulty Univerzity Karlovy
- 4)1965 – název „**Fakulta tělesné výchovy a sportu**“ Univerzity Karlovy

Katedra plaveckých sportů UK FTVS – historie a současnost

Vznik, zaměření

Katedra plavání, byť počtem tří členů malá, **patřila k zakládajícím pracovištím Institutu pro tělesnou výchovu a sport**. Katedru konstituovaly již tehdy pro plavání výrazné osobnosti. Ve školním roce **1953/54** byl vedoucím katedry **Miloslav Hoch**, reprezentační trenér, členové **Miroslav Bubník**, dlouholetý plavecký reprezentant, a **Marie Čermáková**, význačná trenérka evropského významu. Pro výuku v internátní trenérské škole byl angažován maďarský trenér Vertessy, odborník ze země, která byla a je pro plavání historicky i aktuálně velmi zajímavá. V této spolupráci se však v budoucnu nepokračovalo. Zaměření katedry bylo od počátku vedle plavecké výuky velmi silně orientované na oblast plaveckého sportu a díky M. Čermákové také na skoky do vody.

Pro další školní rok 1954/55 doplnili katedru asistenti Karel Juřina a Zdeněk Hofer. Svým odborným a trenérským zaměřením posílili orientaci na sportovní plavecký trénink. Součástí činnosti katedry v této době bylo i odborné řízení tří sportovních plaveckých škol: SŠM ITVS (Hoch, Juřina), SŠM VÚT (Juřinová, Belasov-Zbuzková, Schlessingerová-Čulíková), SŠM UDA (později Dukla; Hofer, Preislerová-Bělková).

Po sloučení ITVS a tří kateder tělesné výchovy Vysoké školy pedagogické přišli na katedru Jarmila Průšová, Rudolf Štorkán a Miroslav Vaněk. Noví členové, vícezaměření na školní a v tehdejší terminologii masovou tělesnou výchovu, doplnili koncepční zaměřenost katedry cíleně o didaktiku plavání a oblast aplikovaného plavání. Zajímavou skutečností je spojení výrazné osobnosti z oblasti psychologie profesora M. Vaňka s plaváním.

Další vývoj, osobnosti

Katedra v průběhu následujících let procházela personálními obměnami. M. Bubník odešel na přírodovědeckou fakultu UK a Z. Hofer krátce na Vysokou školu pedagogickou. Na katedru nastoupili první absolventi ITVS **J. Bělohávek** a **T. Preislerová** (později Bělková). Krátce na katedře působil vodní pólista Mgr. **M. Ullmann**. M. Čermáková v šedesátých letech odešla pracovat do střediska vrcholového sportu. Jako státní trenérka připravovala olympijskou vítězku ve skocích do vody M. Duchkovou a v průběhu dalších let i všechny další české významné závodnice. Kontakt s katedrou, i když byl s postupem let méně intenzivní, nikdy nepřerušila.

Do začátku osmdesátých let byla katedra v podstatě šestičlenná. Vedoucím katedry pro toto dlouhé období zůstal **M. Hoch**. Jeho nejbližšími spolupracovníky byli **J. Průšová**, **T. Bělková**, **K. Juřina**, **Z. Hofer**, **J. Bělohávek**.

Doc. Miloslav Hoch, CSc., byl ve svém profesním vývoji trenérem, učitelem plavání i výzkumníkem, nejvíce v oblasti plaveckých aktivit v raném věku. Byl nejvýrazněji publikující osobností v oblasti plavecké výuky a byl, což není tak obvyklé, i velmi respektován praxí. Vedle vysokoškolských učebnic a odborných statí publikoval v závěru své profesní kariéry knihu popularizující didaktiku plavání „Učte děti plavat“, která se dočkala řady vydání a zůstane spolu s jeho publikacemi o „kojeneckém plavání“ historickým přínosem pro české plavání.

Jarmila Průšová se od počátku činnosti na katedře zaměřovala na vysokoškolskou výuku plavání. Její doménou byla příprava budoucích učitelů tělesné výchovy. Na katedře svou nenápadnou obětavou prací umožňovala a podporovala individuální růst ostatních členů katedry. Byla jednou z prvních, kdo odborně uchopily oblast synchronizovaného plavání.

Doc. Taťána Bělková, CSc., se ve svém dlouhodobém působení na katedře zabývala vysokoškolskou výukou plavání, didaktikou se zaměřením na koncepci plavecké výuky a v konci své profesní kariéry velmi intenzivně na zdravotní plavání. Koncepčně, odborně i prakticky se významně podílela na zvládnutí požadavků spojených s výukou v oboru tělesné a pracovní výchovy zdravotně postižených. V letech 1986-89 se stala vedoucí katedry.

Doc. Karel Juřina, CSc., nejvíce inklinoval k vědecko-výzkumné práci. Statě směřující k objasnění propulzních sil v plavání jsou stále mezinárodně oceňovány a díky nim je v oblasti plavání i v současnosti doc. Juřina nejvíce citovaným

českým autorem. Výzkumná spolupráce s ing. Leošem Jasanem přerostla ve stálý kontakt a odbornou pomoc pro výuku specializace. V období 1989-1993 doc. Juřina úspěšně vedl katedru a pomohl znovu nalézt v té době ztracený směr k výuce specializace a ke sportovnímu tréninku.

PaedDr. Zdeněk Hofer, CSc., byl oporou především pro výuku trenérství. Po roce 1989 se výrazně podílel na celkové koncepci studia tělesná výchova a sport v rámci fakulty. V letech 1993-1995 vedl katedru. V současnosti pomáhá katedře publikační činností (význačným titulem se stala pod jeho vedením publikace „Technika plaveckých způsobů“) i jako externí učitel.

PhDr. Jan Bělohlávek na katedře pracoval s univerzálním zaměřením, posléze výrazně v oblasti záchranného a branného plavání. Učil specializaci potápění a spolupracoval s Vodní záchrannou službou. Byl výborným vysokoškolským učitelem. Po roce 1989 působil jako náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy (až do roku 2000).

Na začátku osmdesátých let postupně nastoupily na katedru absolventky FTVS **I. Langmaierová** (později Čechovská), **J. Jukličková** (později Hochová) a **I. Fleissnerová** (později Svobodová). Zahájily generační obměnu původního jednogeneračního obsazení katedry. Po odchodu doc. Hocha do důchodu se na místo vedoucího katedry nenašel vhodný kandidát, který by vyhovoval odborně i politicky. Proto byla **katedra do roku 1986 přechodně spojena s katedrou atletiky pod vedením doc. B. Choutkové.**

PaedDr. Irena Čechovská, CSc.

PaedDr. Irena Svobodová nastoupila na katedru jako výrazná sportovní a trenérská osobnost, akademická mistryně světa, finalistka na olympijských hrách areprezentační trenérka mládeže. Katedře významně pomohla koncipovat v devadesátých letech specializaci trenérství. Byla i vynikající učitelkou plavání. V roce 1994 odešla na dlouhodobou mateřskou dovolenou.

PaedDr. Jana Hochová, mezinárodně úspěšná reprezentantka ČSSR v plavání s ploutvemi. Profilovala se v oblasti didaktiky plavání se zaměřením na pohybové aktivity ve vodě v raném věku. Výrazná angažovanost v této oblasti vedla sice v roce 1992 k odchodu z katedry, ale intenzivní spolupráce externí formou pokračuje.

V osmdesátých letech na katedře epizodicky působili Mgr. David Holý (úspěšný reprezentant ČSSR a trenér plavání), PaedDr. **Petr Tlapák, CSc.**, PaedDr. **Jiří Král, CSc.**, PaedDr. **Jitka Vindušková, CSc.** a Mgr. **Jana Kubová**. **Katedra spolupracovala s řadou zajímavých externích učitelů:** Mgr. Janem Passerem, Rudolfem Poledníkem, PaedDr. Karlem Nedorostem (vodní pólo), Kateřinou Vostárkovou (synchronizované plavání), PaedDr. Josefem Horčicem.

Katedra po roce 1989

Na začátku devadesátých let nastoupili na katedru již zkušený vysokoškolský učitel **T. Miler**, a dlouholetá trenérka plavání **I. Felgrová**, v průběhu devadesátých let **E. Peslová** a **P. Smolík**. Vlivem dynamicky se měnících společenských podmínek působili krátkou dobu, avšak ne nevýznamně: Mgr. **Tomáš Seeman** (plavecký reprezentant, doktorand), Mgr. **Richard Kertesz** (plavecký reprezentant), Mgr. **Miluše Voráčová** (zkušený pedagog), Mgr. **Václav Jung** (doktorand), Bc. **Monika Šarinová** (odbornice v práci se zdravotně postiženými). **Pracoviště změnilo název na katedru plaveckých sportů**, více vystihující škálu realizovaných činností.

- PaedDr. Tomáš Miler
- Mgr. Ivana Felgrová
- Mgr. Eva Peslová
- Mgr. Petr Smolík
- Bc. Monika Šarinová

Katedra si pro realizaci své činnosti vytvořila i širší zázemí kvalitních externích učitelů. Patří mezi ně MUDr. Petr Karger, MUDr. Jan Kaufman, Mgr. Helena Kubrychtová, Mgr. Zdeněk Tobiáš, Ing. Josef Nalezený, Mgr. Lucie Víšková, Jiřina Sůvová a další.

Katedra plaveckých sportů zajišťovala povinnou, volitelnou a výběrovou výuku plavání a plaveckých sportů ve všech studijních programech akreditovaných na FTVS UK. Vědeckovýzkumná činnost se realizovala v kinantropologii a biomechanice. Katedra je zapojena do vědeckých záměrů a grantů FTVS UK.

Výrazná **profilace katedry**, spojená s intenzivní angažovaností jednotlivých členů katedry, směřovala i do oblasti plavání pro osoby se specifickými potřebami – se zdravotním oslabením a postižením (Břečková, Čechovská, Šarinová, Jurák, Kovařovic), pro seniory (Felgrová), pro děti v raném věku (Čechovská, Břečková). V oblasti sportu je třeba ocenit u učitelů katedry uznávanou osobní trenérskou činnost, především u Felgrové, Pokorné, Smolíka, poradenství u Čechovské, Juráka, Kovařovice. Prestiž katedry byla patrná z výraznější spolupráce nejen s Českým svazem plaveckých sportů, ale i svazem triatlonu, moderního pětiboje (Felgrová, Čechovská, Pokorná, Smolík, Jurák) a dalšími subjekty.

V posledních letech se katedra cíleně zaměřila na **publikační činnost**. Jde jak o výzkumné zprávy (v poslední době nejvíce k plaveckému tréninku mládeže), tak o popularizační časopisecké statě a publikace pro širší veřejnost (nakladatelství Grada Publishing).

Široký rozsah činnosti katedry plaveckých sportů byl dlouhodobě limitován podmínkami, ve kterých se aktivity realizují. Zvláště v poslední době katedra velmi nepříznivě pocítila absenci vlastního bazénu a potřebného zázemí. Potenciál současného složení katedry by při lepší materiální podpoře činnosti měl být dostatečný pro to, aby katedra navázala na výrazné úspěchy ve výzkumné činnosti generace zakládajících učitelů.

Členové současné katedry plaveckých sportů se pravidelně několikrát ročně scházejí na oficiálních akcích, ale i neformálně s těmi, kteří katedru v průběhu padesáti let formovali. Pro mladé členy katedry je podporou neustálý zájem a povzbuzování bývalých kolegů, často i jejich faktická pomoc. Doufáme, že pro někdejší členy katedry je příjemné vědomí snahy o současnou vysokou odbornou prestiž pracoviště díky patrné kontinuitě v činnostech, které byly historicky zavedeny předchozími generacemi učitelů katedry.

Katedra plaveckých sportů UK FTVS se od 1. 9. 2022 stává součástí nově vzniklé katedry plaveckých, vodních a technických sportů UK FTVS.